

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt I. főlépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György lap-metteur kezéhez is.

Rákosi Jenő.

Nagyon régen nemcsak *név* már a Rákosi Jenőé, hanem *fogalom* a magyar hírlapírásban. Maga a *művészi készségekkel*, mindeneknek mélyére ható *tudással*, hamisíthatlan *nemzeti* törekvésektől áttöltött, önös egyéni indulatokon felülemelkedően *tárgyilagossal*, *tisztes* fegyverek arzenáljával működő *újságírás fogalma*.

Mint hírlapíró és szerkesztő páratlanul legelső *mestere* volt ő minden időkben, minden rendű és rangu magyar tollforgatónak. Tudásban, izlésben nemzeti érzésekben példátnyújtó céhmestere az egész magyar hírlapírói karnak.

Csodálatos energiájával az újraéledt Magyarország sajtójának irányítójává lett sok évtizeden keresztül s nincs a gyorsan fejlődő, minden ízében modernné lett magyar hírlapírásnak egyetlen olyan céltudatos reformja, melynek érvényesülése ne az ő nevéhez fűződne s ha talán, igen ritka esetben nem is tőle indult volna ki, — de az ő hozzájárulásával ne lett volna szankcionálva.

Mint klasszikus íróról, esztetikusról, drámaíróról, belletrisztárol és publicisztárol nem szólnunk ez alkalommal. Azt elvégezi helyettünk a magyar nemzeti szépírás aranykrónikája, melynek lapjain a klasszikusok legelsői közt jegyzi fel nevét az örök igazságok legkiválóbb íródeákja: Klió.

Most, mikor hetvenedik születésnapját ünnepeljük, egyben fontos győzelmi ünnepét üljük a magyar újságírás diadalának is. Annak a hírlapírásnak, amelynek eleven ereje, lankadhatlan, zseniális hadvezére: Napoleonja volt Rákosi Jenő.

Mi itt, a kultura végvárain, duló csatákat harcolva a megnemértésekkel, a szeretetlenséggel, kozmopolitikus, nemzetietlen mótelyhintésekkel, egyedül a magunk gyöngye erejére utalva, szívünk minden szeretetével, alkotó talentumának teljes értékelésével, energiájának csodálatával mutatunk rá a Rákosi Jenő működésére.

E város robotos sajtómunkásainak nagy sokasága nevében köszöntjük a Mestert, több, mint félszázadéves munkássága ama határfájánál, melyet a szürke hétköznapi időszerűsége ázott le e héten.

Határfa az, — nem hideg márvány. Határfa, melynek sejtjeiben eleven élet ereje lüktet, hogy büszke sudárba szökkenjen, rügyeket fakasszon, lombokat hajtson, virágzásba boruljon...

S mindez így történjék a magyar újságírás jóvoltáért s a Rákosi Jenő dicsőségére...

A Debreczeni Jogász- és Tisztviselő-kör.

A Debreczeni Szemle számára írta: CZIPOTT GYÖRGY.

Természetes törekvésnek tekinthetünk minden olyan intenciót, amely társadalmunk megerősítését követeli, ha ezzel a közérdeket kívánjuk szolgálni, kutatván: vajjon a társadalom fejlesztésére melyik eszköz, melyik mód a legalkalmasabb.

Nincs ma okosan gondolkodó fő, aki ne venné észre társadalmunk demokratikus fejlődését s nem akadhat nyitott szemű ember, aki a jogszerű fejlődés törvényét ne respektálná s annak békóba-kötése ellen ne tiltakoznék.

A „Jogász- és Tisztviselő-Kör“ felavató ünnepélyen az egyesület vezető férfiainak nyilatkozatai nyomán támadt lelkes hangulat arról tett tanúságot, hogy a két évtizeddel ezelőtt a *művelt és homogén* elemek egyesülésével életet nyert s a kultura szolgálatába szegődött, komoly irányú egyesület, hivatása magaslatán állva ünnepelte otthona *ujbóli megalapozását* s hogy annak a *szellemi* életnek, melyről a Kör elnöke megemlékezett, *erős gyökerei* vannak, hogy a kölcsönös tisztelet és becsülés érzete, rang és módra tekintet nélkül kialakult.

Ebben a szinmagyar metropolisban, ahol a magyar faj supremáciájának kérdése vita alá nem jöhet s ahol a magyar nem üldözi a saját vérést s ahol a megalkuvást nem ismerik és a személyi kultusz ismeretlen fogalom s ahol az emberek egymás gyengéin nem élősködnek s az egyesületi ügyek intézése nem a ranglétra szerint történik, — *amint mindez némely nemzetiségi vidéknek főjellemtvonása*, — egy magyar egyesület célja és hivatása nem merülhet ki a szórakozások mindennapi vonatkozásában.

Azt a csodás erőt, amit a külföld elismer rólunk, nem forgácsolhatjuk szét rendszertelenül, az erőgyűjtést nem vihetjük át kizárólag az élet örömeire, mert a gyönyör kihasználása a maga igazi hatásával nem lehet életcél.

Ezzel szemben *a kultur-emberek tömörülése* utat egyenget a társadalom minden rétegebe s nemcsak nemesítő, művelő és termékenyítő hatást gyakorol, hanem *az egyéni karaktert kiélesíti, a gondolkodást a lettertől önállósítja, a vagyon és rang közötti választalat lerombolja*.

Ezért indokolt, ha a szórakozásokon kívül olyan irány is lengi át az egyesületet, amely a társadalom súlyának emelésére, az összetartás biztosítására alkalmas.

Ki hitte volna, hogy a 85 év előtt megteremtett „Nemzeti Kaszinó“-ból, melynek társalgójában Tisza Kálmán, Deák Ferenc, Lónyai, Radvány és Eötvös gondolataikat tárták fel, a válságos és nehéz időkben valóságos lüktető erővel tör ki a nemzeti élet s hogy

ez a társas élet fejlesztésére létesített egyesület központjává válik a magyar társadalomnak.

Nem kicsinyelhető, tehát olyan törekvés, amely magasabb szempontoknak is tért kíván az egyesülettől.

A „Jogász- és Tiszviselő-Kör” vezetőiben megvan a rátermettség, hogy a munka közepén megneálljanak s hogy egyéni érdekeiket továbbra is alárendeljék a közérdeknek, ami az általános megelégedésnek veti meg alapját.

Vezérlő emberekre, izmos sasokra mindig szükség volt társadalmunknak.

Ezek a vezérek arravalók, hogy eszméikkel felfrissítsék a hanyatló és meddő korszakot, mint ahogy a liszta harmat felfrissíti a hervadó virágot.

Szilágyi Imre, a Kör vezére, aki a régi *ethikai tartalma pátriárchális viszony* megteremtésén fáradozik, ünnepélyes felszólalásában a *fiatalságra* apelált, reájuk háritván a jövő munka-programm megteremtését.

Ezt az eszmeirányítást nyomban tudomásul vették.

*

Midőn Horn Edét száműzetéséből hazatérve, az ország határán a pozsonyi ifjuság ünnepelte, első szava a magyar ifjusághoz ez volt:

„Ahol az ifjuság, ott az erő; ahol az erő, ott a győzelem!”

Ha a vezér riadójára a fiatalság sorompóba áll, nem lesz akadálya annak, hogy az *emberi haladás nagy törvénye* hatalmas lépéssel előrenyomuljon.

FAKÓ, FALUSI NAPOK.

A Debreczeni Szemle számára írta BÓNYI ADORJÁN.

*Keletre hegy, nyugatra erdő,
Körül szük, meddő szemhatár.
Itt állt meg velem, félőn, hogy jeldől,
Sorsom, e nyútt, unott batár.*

*Ajtóm előtt vonit egy lomha,
Hü, rossz komondor: az unalom.
S szívemben gyül-gyül kis halomra
Sok bágyadt érzés, sok csunya lom.*

*Bor, kedv, nóta, korhely cimborák
Volnának itt is. S pár eltapodt,
Megrekedt ember. De nincs tovább
S lassan mulnak tőlem a napok.*

*Ha volna egy nő! Ó, akármilyen nőcske,
Ölébe ejteném lankatag fejem,
Panaszlón: haragját ne rajtam töltsse
Egy bosszus ur. Egy égi fejedelem.*

SAISON.

Novemberben.

A Debreczeni Szemle számára írta: Ujfalussy Amadll.

Temetések, jajjos gyászolások hava a november. Temetgeti, siratgatja a nagy természet az ő elpusztult, elhalódott ékességeit, libbenti-lebbenti szomorúság ködfátylait.

Nesztelen összesuhant felhők ülik meg kiváltképpen reggelre-kelten az eget s időnként szaporán

ontják a bánat könyeit. Szakad az eső és a patakzásba úgy sikong bele a föl-fölhördülő szél, mint valami egyhangú Grieg balladába a kiáltó Wagner-akkord.

Hányféle is az őszi szél dala! A rőt mezőn, lövigázott gyepen úgy oszon át, mintha vétkét vezeklő s soha meg nem nyugvó, restelkedőn sullogó szellem volna. A növényzárás tarlókon stakkató zizergéssel perdül végig. A tengeri kórók között selyemruha suhogással szárnyal tova. Az ostromot visszaverő hegyesúcsok szirthomloka körül tehetetlen indulattal fenyegetődzik, tombol, majd kaszasuhintással alatomosan, bujkálón ravaszkodik. Az erdőnek meg olyan sirós panasszal dől neki, de olyan kísértetiesen is, mintha St. Saëns halotti tánczenéjét fujná zörgő csontkisérettel.

Micsoda kopár, lelketlen is az erdő már novemberben, a nagy, nagy leszámolások hónapjában! Szorgalmas méhrajok szenderítő zsongása, bomlottan kerengő bogarak hümmögése, ágról-ágra ugrabugráló madarak örökpletykás csiesergése nem ad immár neki eleven, pezsgő életet, vigasságot. Elnémult szava, megszűnt élénk lélekezése, kedves, meghitt hangulatait hollókárogás helyettesíti. Hosszú körvonalakat rajzol felette ez a kalózmadar, végül kegyesen leereszkedik sikos, málott galyra s az ő rikácsoló, félszeg nyelvén csalogatja társait. Csapatosan telepednek le a közömbös fakatonak tarszablyáira. Idétlen, zavaros hangon gyülekeznek. Oda sem hederitenek a paskoló esőnek, meg a szélhajtotta ködalakoknak, pedig azok nyirkos testellenességben, kaján sunyitással mindenhez hozzáférköznek, a fekete madárbundákhoz is.

Megesik aztán, hogy egy-egy pólusi áramlat kissé megfagyasztja a kóbor páratömeget. Fehér bokharaszönyegként borul a hótakaró a földre. Ám mihamar elütős, sötét foltok támadnak rajta. Kitekint Gáa anyánk fekete szeme. Majd kinyújtja karját. végre egészen kibuvik alóla. Csak itt-ott lapul még meg valami kis fehérség, berzenkedő, akaratoskodó rögféjen.

Novemberi hólepel... fehér álom! Tüstént bemocskolódó, elmulásos, röpke költészet.

Az őszi hó nyomán aztán még csúfabb az ősz. A koldussá vált természet szegénysége még jobban lerí minden rongyáról.

Csupa levertség, tompult lemondás mindenütt; az ember is talán nehezebben viseli a sáros keresztet! A szürke, szennyes keretben nem jönnek eléje szinesugaras képek, amelyek kecsgetnének, sőt többnyire a hazajáró rossz napok kértik. Az enyészet láttán kénytelen-kelletlen bibelődni kezd a maga elmulásának kérdésével is, az orgonalevél keserűségű nagy bizonyossággal, az elkerülhetetlennel.

Nem tud az ember sehogy sem megbékülni azzal, hogy csak árnyként tovatűnő véges lény. Sajnálja az életet, noha kevés jót nyújt, sőt leggyakrabban csak tövisskoszorúval szolgál. Szenved s mégis huzódik a haláltól, vagy ha nem is mindig gyötrelmes, de legalább is kényelmetlen érzést birizgál föl benne az örökmegsemmisülés gondolata, ami pedig többé-kevésbé neveltséges, mert ha nem törődik azzal, mi volt a világra jötte előtt, mit bánja, mi lesz vele, ha a kálváriajárás megszűnik.

Ha a halál után való nemlétezés borzalommal tölt el bennünket, miért nem gondolunk ugyanolyan irtózáttal arra az időre, amikor még nem voltunk, hisz a meghalást követő nemlét nem lehet más a születés előtt valónál, mint ahogy Schopenhauer mondja.

deck-Rousseaut. Egyetlen-egyszer hallunk egy citátumot a címszereplő politikus beszédeiből. Vigyázzunk, mert e citátum mutatja meg, milyen nagy szónok, következképp milyen nagy államférfi Mérítal és milyen jó drámaíró Bernstein. De a citátum, melyre egy nő, mint valami családi ékzerre, örömkönyek közt hivatkozik, ez: A szónok (a közbeszólókhöz): Önök nagyon tévednek, ha azt hiszik, engem meg lehet szakítani!... Elhülünk. Mi ez! Ez citátum? Ez beszéd? Ez politikus? Ez államférfi? Igen, Bernstein fantáziátlan és nem képes megéreztetni hőse közéleti romantikáját. Mérítal itt jár előttünk, de nem érezzük nagysága legalitását s minthogy nem hiszünk benne, a drámájában sem hihetünk. Egy reális politikus megrajzolásához költészet és képzelet kell mindenekelőtt, több mint egy trubadur jellemzéséhez. Bernsteinnek első és legfőbb hibája ez... de a közönség? A közönség, ha a szürke és fentszidott citátum helyett egy combesi, vagy — maradjunk nála — Waldeck-Rousseau idézetet kapott volna, egyházpolitikáról, hadseregről, vagy tengerészetről: akkor átunatkozta volna a citátumot és ásitott volna Bernstein fantáziáján. Majd mi elképzeljük a szükségességeket, ön vigye tovább a cselekményt fantáziátlanul, mondja a nézőtér. Bernsteinnek ez a hibája tehát egyik legfőbb vonzóereje.

*

Bernstein bűnösökkel dolgozik. Jelenleg is egy egész estét betöltő panama fekszik előttünk. Ez a drámaíró teljesen dekadens, rajong a férges emberekért, a botrányokért és a csalókért. Ez mégsem az élet képe s a színpadon nagyjában mégis csak az életé. (Lehet hogy Bernsteinnek ez az ideális élet.) Nincs egészséges embere, ebben a darabjában sem, nincs intakt nője, talán mert a szerző lelki berendezettsége is vonzódik a társadalmi és politikai dekadenciához, talán mert... egy egészséges és szép jellem megrajzolásához művészet kell. Torzítani könnyebb. Mérítal jelleme egy országos panamán keresztül határozódik meg s ez sokkal hálásabb feladat, mint e politikust például egy nagy jóléti intézmény megalkotása közben karakterizálni. A panamák drámaírója Bernstein. A panama a közszereplő emberek... vérbaja, mindannyiukon kiűt előbbutóbb s groteszk pózokban szenvednek e modern betegségtől. Bernstein azonban valósággal visszaél ezzel a nyavalyával. Nem a tragikumát ábrázolja, hanem a külső csufságait... mint egy dillettáns orvos, ki dicsekszik a betege különös kórtüneteivel, anélkül, hogy gyógyítani próbálná. Bernstein látja, hogy a modern társadalmi bűnök közül ez a legszenzációsabb. És erre nem is nehéz rámutatni. De a végén beleununk e bűnökbe, a férfiba, ki lopott, a nőbe, ki szereti a tolvajt, a csalóba, ki a tolvajt leleplezi... istenem, hisz így a legkönnyebb dolgozni. Kiváló férfiak mint panamisták. E kiváló férfiak ilyenkor félállatokká válnak (nem kell őket behatóan jellemezni), üvöltönek (nem kell cizellálni a dialógust), végül kimenekülnek a csávából (ami nem esik nehezére az írónak s megnyugtatója a közönséget). Mi megutáljuk e hazug, mert egészen bűnös miliót, de a közönséget roppant érdekli, akár egy szenzációs riport. Bernstein e hibája tehát második legfőbb vonzóereje.

*

Bernsteinnek nincs szíve. A szerelmi történetei, hol a drámaíró szívének kellene dobognia, hidegek és hihetetlenül erőltetettek. Egy szerelmi vallomás nála inkább egy párbaj. Egy férfi és egy nő találkozása...

Két merev vonal összehajlik egy percre. Vagy, mint itt, az Ostrom-ban: a nő tesz előbb szerelmi vallomást a férfinak, tehát a jelenet kómikussá válik. Általában Bernsteinnél a szerelmi jelenetek képviselik a humort. Darabjai olyan komolyak, hogy az első lágyabb érzés e rideg milióban, mint a szerelem, már nevelésesen hat. A szerelem vagy üzlet nála, vagy szórakozás, de semmiesetre sem adja meg neki a jogcímet arra, hogy a komoly emberi érzések közt szerepelhessen. A szerelem — mondja Bernstein — mindig mellékes. Először jön a panama, azután a becsület, azután a barátság... és csak végül a szív. Bernsteinnek nincs szíve, a közönség azonban hálás neki érte, mert nem kell elérékenyülnie és nem kell tulságosan együttéreznie az alakokkal. Ez a hiba Bernsteinnek harmadik erénye.

*

A színházi hétről, Az ostrom premierjétől eltekintve, nem sok szépet jelenthetünk. Dicsérendő vállalkozás volt színigazgatóágunktól, Lajthai Károlytól egyaránt a *Romeo és Julia* reprize, de kevés szerencsével járó. A Schake:peare darabok mindmegannyi érzékeny lemezekből vannak konstruálva. Avatatlan kezekkel közeledni sem lehet azokhoz. Teljes külső készütség mellett is annyi tudást, elmélyedést, irodalmi készséget, különleges művészi rátermettséget involválnak, hogy érdemleges bírálatra egy vidéki színház Schake:peare-előadásával szemben, egyáltalában nehéz vállalkozni. Elösmerjük Lajthai Károly művészi ambíciójának létjogosultságát, de doktriner tudással, színpadi életet adó művészi energia nélkül *Romeo*-alakítás tökéletes nem lehet. A gyöngye kivételben sok szép theoria hullott el már. Lajthai színpadi egyénisége sokkalta passzívabb, semhogy *Romeo* líráját modulálni, hatalmas emócióit helyesen interpretálni tudja. Filozófiája is nélkülözi a teljes érettséget, bár tagadhatatlanul voltak jobb jelenései. Halassy Mariska Juliája már sokkalta figyelemre méltóbb s kifogástalan összesben csak még jobban érvényesülő. De a jelenlegi összéről jobb nem beszélni. Bérczi Ernő Mercuccióján kívül nem is találunk feljegyezni valót. A Taifun előadásról is csak azért emlékszünk meg, mert itt Lajthai Károly züllött írója dominálta az ensemblét. Ezen a téren szívesen látjuk ezt a kvalitásos, modern színészt. Az Argyil és Tündér Ilona levendula-szagu miljöjét sem bolygatjuk meg. Ezen az ósdi darabon csak pazar kiállítás, nagyon sok ujszerűség a látnivalókban segíthet, de nem a régi rekvizitum csatlavertsége.

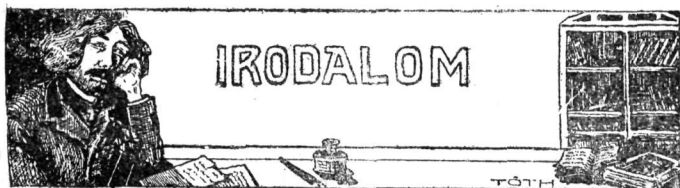
*

Az Ostrom előadása, — eltekintve a premier-előadásokkal járó s most is több esetben érezhető vontatottságtól, a Bernstein-dialógok által megkivánt gördülékenység hiányától, — elég jó volt.

Zilahy Gyulát fölényes művészete most is kiváltságosokat megillető sikerhez juttatta. Ebben a szerepkörben teljesen uralja a színpadot. Az első felvonás elején még ingadozott, de azután az istenadta talentum győzedelmeskedett rajta. A harmadik felvonás elbeszélő jelenetében pedig korrigálta még Bernstein poézistelését is az ő nemes egyszerűségével. Halassy Mariska Kevéné hálás szerepében jó volt s szívesen láttuk Kassay Károlyt, ki értékes tehetségének régi renoméját csak öregbítette. A harmadik felvonás nyiltszintapsok többet érhet neki, mint sok-sok zajos operett siker. Bérczi Ernő, Szászhalmy Lajos, de még inkább Vajda Ilona, jó keretet alkottak.

*

Hogy a krónika teljes legyen, a közönségről is szólnunk kell. Igazán furcsán érezheti magát egy művelt idegen a mi színházunk nézőterén, előadások alatt. Bátran azt hihetné, hogy valami nazarénus motozó-estélyen van, ahol mindenkinek van valami susogni valója. És az a köhögő verseny?! Mintha a légsző-, tüdő- és orrhurutok hangversenyén lennénk. Sok ember még azt sem akarja elismerni, hogy a zsebkendő arra is szolgál, hogy abba kahicsáljon az ember. Egyébként a beteg, maradjon otthon, vagy menjen a kórházba!

Csokonai Vitéz Mihály.

Ma, vasárnap, december 17-én, d. e. 11 órakor a Bika-szálloda dísztermében a költő születésének évfordulója alkalmából a debreczeni Csokonai-kör ünnepi felolvasó-ülést tart.

*

...A Debreczeni Csokonai-kör, régi hagyományokhoz hiven, ma nyitja meg felolvasó szeszonzját. A Debreczeni Szemle szeretné a saját ünnepévés tenni e napot, a költő nagy múltjához méltóan, de sajnos, nincs módjában szíve kivánsága szerint kiemelni ezt a napot a szürke, kenyérharcos hétköznapok közül. Az új írónemzedék frontot csinál a Csokonai-kör ellen, annak hivatásos írói, a tanár urakpedig jobban szeretnek kritizálni,

mint írni. A közönség?! Az pedig retteg a háborus hírek hallattára is, a kereskedői s iparos világ fut az ultimóra rászakadt terhek alól kiszabadítani a vállait s általában mindenkinek fontosabb dolga van, mint irodalmi, művészeti törekvéseknek hozni áldozatokat.

Azért csak egy egyszerű babérágat helyezünk el a debreczeni Csokonai-kultusz ez idő szerint halványan pislogó oltártüzére. Talán még is föllefe fog szállni a füstje?!

*

A mai ünnepi műsor a következő lesz:

1. Csokonai-nyitány. Szerzette: id. Rácz Károly; előadja: Rácz Károly zenekara. 2. Megnyitó beszéd. mondja: dr. Kenézy Gyula, a Csokonai-kör alelnöke. 3. Csokonai-költemények. Előadja: Halasi Mariska, a városi színház művésznője. 4. Csokonai és Rousseau. Irta és felolvassa: dr. Kardos Albert, a Csokonai-kör titkára. 5. A babiloni vizek mellett. Amerikai költemények. Irta és felolvassa: Baja Mihály, a Csokonai-kör tagja. 6. Csokonai-nóták. Zenekísérettel előadja: Székely Gyula, a városi színház művésze.

Érzések és festések. Ily címen új prózakötet jelent meg *Schöpflingné Ujjalussy Amaditól*, aki a magyar írók egyik legkiválóbbja s akinek szépirói működése bizonyosága annak, hogy az irodalomnak mennyi értékes talentuma él a központtól távol fekvő perifériákon. Az *Athenaeum* kiadásában, pompás kiállításban megjelent nagyon érdekes, az írás teljes művészetével megírt könyvről közelebb érdemleges műbírálatot adunk közre, most jelezzük csak, hogy a könyv minden debreczeni könyvkereskedésben kapható.

*

A „Modern Könyvtár“ új sorozata. A Gömöri Jenő szerkesztésében megjelenő Modern Könyvtár új sorozata értékes új számokkal gyarapítja ezt a kitűnő, népszerű és olvasó gyűjteményt. Az új sorozat hat kötete közül az első a Modern Könyvtárnak egy értékes fölfedezését hozza: Berde Mária verseit. Az ismeretlen, de kiváló tehetségű költőné e bemutatásával bizonyára a nagy olvasó közönség szívébe lopja magát, érzésben és hangulatban bő verseivel. A másik szám Lőrinczy Györgynek, az ismert és népszerű írónak új novelláit mutatja be. A füzet címe Dejanira és más novellák. A következő szám Szederkényi Annának, a kiváló írónőnek egy új és pompás novellagyűjteményét foglalja magában. A kötet címe A csodálatos sziget. A következő két szám a könyvtár kedvelt írójának, Schnitzler Arthur-nak egyik legszebb, kis regénye: A pásztorfurulya, Telekes Béla yompás fordításában. A következő a Modern Könyvtár „Teljes Magyar Ibsen“ sorozatát gyarapítja egy nagyértékű számmal. Ibsen utolsó-előtti sokatemetgetett, nagyszerű drámája, a Kis Eyolf ez. Magyarra kiváló gondval és művészettel fordította Coullemont Edith grófnő. Az utolsó szám a könyvtárnak egy szintén nagyértékű fölfedezése: egy fiatal, nagytehetségű írónak, Fehér Sándornak, novelláskötete: A Mester címmel. A Modern Könyvtárat az Athenaeum adja ki és egy-egy számának 20 fillér az ára.

*

Guy de Maupassant: Egy élet. Regény, fordította Adorján Andor. Az Athenaeum Könyvtár legújabb, gyönyörű kiállítása, 1 korona 90 filléres kötete Maupassantnak, a franciák modern klasszikusának, egyik legszebb alkotását: „Egy élet“ című regényét foglalja magában. A nagy elbeszélő művészetének minden mélysége és finomsága, minden ereje és nagysága benne van Jeanne-nak, ennek a tulfinom lelkű és épen azért sokat szenvedő asszonynak történetében. Mert a Jeanne életét beszéli el Maupassant ebben a halhatatlan remekében. Egy csupa szív és csupa lélek asszonynak történetét, akinek számára az élet minden durvasága és brutalitása: érthetetlen meglepetés. A legtisztább szerelemről álmodik és a legérzékibb, legsapodárabb férj karjaiba kerül. Hogy Maupassant nyelvének ezernyi szépségét, finomságát, előadásának vonzó bájosságát a regény magyar kiadásában is megérezzük, az Adorján Andornak, a fordítónak érdeme. Meglátszik a könyv minden során, hogy Adorján nemcsak kiváló magyar stilisztá, de a francia nyelvnek is egyik legalaposabb ismerője, mert leghalkabb finomságait is ki tudja fejezni. A rendkívül érdekes regény bizonyára csak szaporítani fogja az Athenaeum Könyvtár lelkes híveit.

*

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatalában, Kossuth-utca 11. szám.

REGÉNY.

Örök sötétségben.

A Debreczeni Szemle számára írta: KAFFKA MARGIT.

(4)

— Nem, — mondta Bertalan — ez nem normális idegállapot! És zsongító szerekkel is élt azontul. Ugy élt, mint egy beteg fogoly, valami nagyon párnás és puha fészekben, felrémülve minden kicsi zajtól és rettegve az ápoló kezét. Ideges félelem volt-e, vagy csak gyermekes szégyenkezés a szörnyű fogyatkozása miatt, de sohasem intézett szót a cselédeihez. Némán, fásultan húzta meg magát egy kerevet sarkában és türe, hogy az édesanyja néha eljött, megsimogatta a haját és öreg könnyecskéket pergetett arcára.

Egyszer aztán hirtelen megváltozott. Különös, szilaj akaratú szállta meg. Valami soha nem érzett, gonosz tehetetlenség háborgott benne; vergődött, erőlködött, agyonhajszolta a környezetét követelő kérdéseivel, mondják meg neki az igazat! Az igazat, amit ugyanis jól tudott már. Visszaélt az orvosok kiméltével, megvádolta a férjét, a szülőit. Bizonyítva volna rá mód, volna rá segítség, de nem törődnek vele. Miért nem operálják? Vagy a villanyozás, erről hallott egyet-mást. Hát megpróbálták azt is formakép, az orvos inkább szórakoztatni próbálta a látogatások alatt. Aztán abbahagyták megint. Az élet néha türehetetlen volt a közelében és az ügyvédet sokszor hívták tanácskozni az ipa házához. Sajnálták őt az asszony szülei, szerették, válásról is ejtettek szót. Jöjjön haza az asszony! De Bertalan tisztességes érzésű, jóra való ur volt. Nem, ilyet nem! Hiszen ő feleségül vette Évát!

És valami benső, érthetetlen szégyenkezést érzett néha, amikor ránézett. Megsejtette talán, hogy mi történhetik e magányos, fiatal lélekben, mely most tanulja a szenvedést, a legnagyobb nyomorúságot. Ki okozta ezt? — ötlött fel benne az alakatlan önvád. Tudta, hogy nincs igaza, de azért nyugtalan lett; szeretett volna valamit tenni az asszonyért, hogy könnyítsen magán. Tapogatózva, félve szólalt meg egyszer:

— Mondd, kicsikém, csak nem akarsz egészen hűtlen lenni a muzsikához?

— Megpróbáltam, — felelt szintelenül és a sarok felé fordult, ahol a nagy ébenfazongora állt. Próbáltam, de nem lehet azt úgy. A billentyűket érezném, de ujat úgysem tanulhatok. Mindegy! Nem kell nekem semmi!

— Nézd, azt mondják, vannak olyan kották, tudod, domboru nyomással. Ugy-e, tudnád olvasni?

— Azt hiszem. De minek az?

Bertalan elkedvetlenedve menekült, sietett a dolga után. Am alkonyatkor, ahogy hazaért, a folyosón át a szalonból mégis zongorahangok hatottak át. Tévetegen elszórt, lágy és fátyolos részletek, bánatos Chopin-dallamok, — ujrakezdve, megszakítva, — ám valami különös, primitív bájjal, valami önkénytelenül igaz megértéssel. A vak asszony játszott, — ma először, — de milyen különösen. Ahogy eddig soha. Bertalan mozdulatlanul hallgatta a küszöbön, aztán csendesen lépett be és homlokon csókolta a

feleségét. Hirtelen támadt, becsületes és meghatót szánakozással tette és ez megnyugtatta kissé. Valóban, hisz jó és gyöngédelelkű ember volt Bertalan.

— Találtam neked valakit, kicsikém, — mondta örömmel másnap az ebéd fölött. Egy fiatal muzsikussal, aki — tudod — kezdettől fogva nem lát. Ő így tanul játszani és azt mondják, igazi, nagy művész. Külföldön is szerepelt már. Nagy protekcióval ment csak, hogy elvállalta az órákat, — igen, tanítani fog téged. Egy kicsit drágán, de az mindegy. Holnap már eljön bemutatkozni.

*

Korai délelőtt volt; az első, februárvégi, launyas, tavaszos idő. Az erkélyajtó mind a két szárnyát kinyitotta Éva és érezte az enyhe, lágymeleg napsugarakat végigömölni bőruhás, lenge alakján. A Duna felől bolondos, rövidlélekzetű kis parti szellők osontak be hozzá és meglöbögötték a ruhája csipkés ujjait. Kiment a szabadba, egy kertszékbe ült és a vaskorlátra hajtotta fejét. — Levegő, levegő! Lám, — hisz nem fog örökké tartani az egyformaság, a befűtött szobák fűledt egyhangúsága, — lám játékos, halk szelek jönnek és letről az olvadt, nagy víz üde illata szállt fel. Éva a virágokra gondolt, amelyeket tavaly hoztak neki. A színeiket már nem tudta volna világosan megnevezni, igen, a tarkaság képe eleven volt még, de a megkülönböztetés már homályos.

(Folyt. köv. a jövő számban.)

A Crème Simon hatása a kéz- és arcbőr repedéseire, a ráncokra, az arcbőr hamvasságára csodaszámra megy; néhány óra múlva ezen könnyebb kellemetlenségek varázsszerű módon eltűnnek. Az erős napsugarak hatása, arc- és bőrpörösség, pattanások azonnal enyhítve lesznek **crémünk** használata által. Igen előnyös továbbá használata kis gyerekek oly érzékeny bőrére. A Crème Simon hatásosan megszünteti a horotválás okozta égetést.

Pilseni Sör-sarnok Piac- és Kossuth-utca sarkán.

Van szerencsém amilyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy a Pilseni Sör-sarnok vezetését átvettem. A közönség szíves pártfogását kéri illő tisztelettel Szklenár József, vendéglős.

Vasárnap délután uzsonna — zene.

Naponta friss csapolású pilseni és kőbányai sörök.

Lakodalmakat, alkalmi reggeliket, vacsorákat, a legkényesebb igényeknek megfelelőleg elkészítve elvállalok. Mérsékelt áru abonament-ok üzletben és üzleten kívül. **Színház után friss vaosora.** A n. é. közönség figyelmébe ajánljuk a Pilseni ebédet és vaosorát. Egy teríték 2 korona.

Tisztán kezelt borok. Mérsékelt polgári árak.

>>>> Pontos és figyelmes kiszolgálás. <<<<

LEGSZEBB BORSALINO ÉS PICHLER FÉRFIKALAPOK.

Kitűnő férfi fehérneműk és különleges szép nyakkendők.

LENGYEL UTÓDA, FRANK IMRÉNÉL

a „Dréher” sör-sarnok mellett.

Telefon 855. szám.

Dr. Weisz József ügyvédirodáját **Hatvan-u. 1. sz. alá**, az egyház új bérpalotájába (kereszt-épület I. em., 38. sz.) **helyezte át.****Az ostrom.**

Méritál — — — — —	Zilahy Gyula
Renée — — — — —	Halasi Mariska
Frepeau — — — — —	Lajthay Károly
Georgett — — — — —	Vajda Ilonka
Garanczér — — — — —	Szilágyi Ernő
Dániel — — — — —	Bérczi Ernő
Julien — — — — —	Szászhalmi György
Inas — — — — —	Kállay

Kovács Gyula és Társanődivat termei **Debreczen. Főtér 55.**

(Hungária kávéház mellett.)

Őszi és téli ujdonságok női felöltőkben. Divatbundák, plüsch- és szőrme kabátok, leány és gyermek felöltők, boák és muffok. Costümök, pongyolák, színházi és esti köpenyek divatszínben **a legolcsóbb árak mellett** Csipke, selyem és szövetblousok, divatos kötött kabátok **dus választéka.**

Merital, az előkelő politikus, a miniszterelnökség küszöbéig ért. Másik boldogság is közeledik hozzá. Renée, akit ő a fiának szánt feleségül, bevallja neki, hogy titokban régen szereti. A boldogságot azonban nagy veszedelem fenyegeti. Politikai ellenfelei egy rég eltemetettnek vélt titkát ássák ki és közhírré teszik, hogy Merital ifjú korában lopást követett el. Meritalnak az a legkellemetlenebb, hogy Frepeau, az ő politikai barátja a lopási esetet a maga lapjában megcáfolta. Merital megtudja, hogy Frepeau mily kétszínű szerepet játszott. Frepeau maga szeretne miniszterelnök lenni, maga inszenálta Merital meggyanúsítását és csak az őt védelmezi, mert tudja, hogy Merital tényleg hibázott. Merital azonban megfordítja a fegyvert Frepeau ellen és diadalmasan kerül ki az ügyből. Pedig már tulajdon gyermekei is kételkednek benne. Csak Renée nem tágit mellőle. III. Merital elmondja Renének az ifjúkori botlás történetét. Renée jobban szereti, mint valaha és semmi sem áll többé útjába kettejük boldogságának.

Fenyő Sándor**és Fia****Piacz-utcza 63. sz.**

Alapított 1877-ben. + + + + +

Férfiszabó- és divatüzlet. Legújabb bel- és külföldi gyapjuszövetek. Nagy raktár kalapok, nyakkendők és minden a szakmába vágó tárgyakban. + + + + +

Saját gyármányu FEHÉRNEMŰEK**Világhírű HABIG-kalapok.****Argyil és Tündér Ilona.**

Akletur, avar fejedelem — — — — —	Szilágyi E.
Fejedelmnö — — — — —	Úti Gizella
Baján — — — — —	Bérczi
Csatár — — — — —	Szászhalmy
Argyil — — — — —	Pethő Pál
Galiba, vénasszony — — — — —	H. Sertőzi Etel
Delike, ennek huga — — — — —	Csanády I.
Bojt, kertész — — — — —	Falussy I.
Táltos — — — — —	Perényi József
Avar harcos — — — — —	Kállay K.
Adorján, öreg szék ly — — — — —	Kassay K.
Alboin, longobárd király követe — — — — —	Kolozsváry
Udibald, a gépida király öccse — — — — —	Székely Gy.
Ilona, ennek leánya, tündér. — — — — —	Vajda I.
Hadur — — — — —	Kovács K.
Atilla árnya — — — — —	Solti E.
Ármány — — — — —	Kemény L.
A szerelem tündére — — — — —	Aranyossy Anna
Gyűlölség — — — — —	Máté Gy.
Irigység — — — — —	Szabó Gy.
Viszály — — — — —	Farkas P.

Manó — — — — —	Szemző E.
Idő — — — — —	Rózsa I.
Mult — — — — —	Arday A.
Jelen — — — — —	Repkai B.
Jövő — — — — —	Vámos G.

Dr. Grósz Pál orvos
lakását Hatvan-u. 1. alá
(a debreczeni református egyház új bérpalotájába) **helyezte át.**

Argyil királyfi szerelmes lesz a tündérek királynéjába, Ilonába. Ilona is szereti s úgy adja tudtára ezt Argyilusnak, hogy a királyfi kertjében minden éjjel kivirul az almafa s arany almák teremnek rajta. Argyilus ettől fogva a jövőbe lát s megjósolja az avar fejedelemnek, hogy ki ellen háboruszkodjék, ha győzni akar. — Tündér Ilona földi szerelme miatt meghal, de végül életre ébred s Argyilus felesége lesz.

Pokol Mulató

Petőfi-tér 7. A volt Hajnal-Mulató átalakított helyiségében. Telefon 9-78.

Kabaré előadások a legkiválóbb kabaré és orfeum művészek felléptével.

Esténként pontosan 10 órai kezdettel elsőrendű zenés, táncos, humoros előadások.

Belépő-jegyek este 9 órától kezdve a pénztárnál K 1-50 és K 1—

➤ Éjfél után keringőverseny a Rózsateremben. ◀

Tengerész Kató.

Steinfeld lovag ellentengernagy — — — — —	Szabó Gyula
Váci Róbert tengerészkapitány — — — — —	Farkas Pál
Kopp Gyula sorhajó hadnagy — — — — —	Szászhalmy Gy.
Radák Lajos báró sorhajó zászlós — — — — —	Falussy István
Dr. Kazár Sándor főorvos — — — — —	Kassay Károly
Kádas Tamás kormányos — — — — —	Székely
Szepl, a Váci legénye — — — — —	Máté Gyula
Sághi, matróz — — — — —	Kiss I. Sándor
Temessi báró — — — — —	Solti Ernő
Kató, a Kádass leánya, Temessi báró gazdasszonya — — — — —	Borbély Lili
Lujza, a kapitány felesége — — — — —	M. Torday Erzsé
Teréz, Temessi leánya — — — — —	Aranyossi Nusi
Berta, a főorvos felesége — — — — —	Ligeti Vilma
Radványiné — — — — —	Arday Vilma
Szobaleány — — — — —	Vámos Giza
Bama — — — — —	Szemző Erna

A debreczeni színház
művészei és művésznői**Kobrak**

cipőkben

aratják sikereiket.

I. felvonás. A „tengerre magyar“ nevű hadihajó tisztikarát előkelő estélyen látja vendégül Temessi báró Budapesten. A vendégek közt nagy az izgatottság, mert Radák Lajos báró, a sorhajózászlós, elvesztette a naplóját. A napló Váci kapitányhoz került, ez pedig nagy baj, mert a zászlósnak éppen Vácinéval volt viszonya. Meg kell tehát akadályozni, hogy Váci a naplót elolvassa.

II. felvonás. A hajó fedélzeten a megijedt és kompromittált szereplők Katót, az öreg, derék, Kádas kormányos leányát bízzák meg, hogy a naplót valahogyan megkerítse. Kató vállalkozik is a feladatára.

III. felvonás. Kádas kormányos lakásán találkozik a társaság. A napló körül fennforgó összes bajok elsimulnak, a félreértések kiegyenlítődnek. Radák, aki a kacér Vácinéval egészen szakított, feleségül veszi a baroneszt, a báró pedig elveszi a hajós és elragadó Tengerész Katót.

LUDESER JÁNOS, DEBRECZEN,

Városház épület. —

Különösen színházi sálakban,
kesztyűkben, legyezőkben és
illatszerekben nagy választék.

Színházi bluzok féláron.

Czigányszerelem.

Az I. és III. felvonás szereplői:

Dragutin Péter, a gazdag bojár	— — —	Szabó Gyula
Jonel Boleszku	— — —	Solti Ernő
Kajetán Dimitreanu, a polgármester fia	— — —	Máthé Gyula
Józsi, cigány	— — —	Falusy István
Mossu, Dragutin szolgája	— — —	Perényi József
Dimitreanu, polgármester	— — —	Ardai Arpád
Foreszku) tisztek	— — —	László Arpád
Liubicz)	— — —	Szakács Arpád
Körösházi Ilona	— — —	Borbély Lili
Zórika, Dragutin leánya	— — —	Zilahyné S. Vilma
Jolán, unokahuga	— — —	Csanády Irma
Julesa, Zórika dajkája	— — —	H. Serfőzi Etel
Kériné	— — —	Vámos Gizi

A II. felvonás. **Zórika álma.**

Dragutin	— — —	Szabó Gyula
Jonel	— — —	Solti Ernő
Kajetán	— — —	Máthé Gyula
Józsi	— — —	Falusy István
Ilona	— — —	Borbély Lili
Zórika	— — —	Zilahyné S. Vilma
Jolán	— — —	Csanády Irma
Mózi, korcsmáros	— — —	Lévai Farkas Pál

Elsőrangú úri-divatárúk, „ITA“
és „BORSALINO“ kalapok,
különleges nyakkendők a legszebb választékban
Frank Testvéreknél

Piac- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

A sötét pont.

Kuckrott Ulrich nyugalmazott őrnagy	— — —	Szabó Gyula
Thuszelda, a felesége	— — —	Ligeti Vilma
Hans } gyermekei	— — —	Szászhalmi
Elza }	— — —	Kiss Mariska
Báró von der Bühnenek Gebhard	— — —	Kassay Károly
Mária Lujza, a felesége	— — —	Uti Gizella
Imre, a fiuk	— — —	Pethő Pál
Brinkmeyer Christján Ádám kereske-	— — —	Farkas Pál
delmi tanácsos	— — —	Vajda Ilonka
Lotti, a leánya	— — —	Bérczy Ernő
Dr. Woodleigh Robi	— — —	Radnóthy B.
Rebeka } gyerekek	— — —	Radnóthy K.
Jákób }	— — —	Vámos Gizi
Ida, Kuckrott szobaleánya	— — —	Kállay Károly
Anton, Bühnenek szolgája	— — —	

Gyökeres tyukszemirtő Kárpáti-szesz köszvény
szemölcsöt, tyukszemet csu ellen
és bőrkeményedést azon- kiváló hatással bír. Ára 1—2 K.
nal megszünteti. — Ára **Alatus** apróváz eleni szer,
70 fillér. ++++++ csodás hatású. +++++
Ára 1—2—4 korona. ++++++

A fenti szerek egyedüli főraktára és készítője
HARSÁNYI LAJOS gyógyszerháza
a „Reménység“-hez Debreczen, Csapó-u.

TÉLI női és férfi kalapok, ++++++
TÉLI női, férfi- és gyermek- sapkák, ++
TÉLI kötött női kabátok és lélekmelegítők,
TÉLI tricót- és kötött kesztyűk, ++++++
TÉLI szövött alsó-ingek és nadrágok. +++++

Gyermekjátékok és disztárgyak **Schwarz M. L.-nél**
(Megyeház mellett.) ++++++ (Megyeház mellett.)

URANUS

SZÍNHÁZ

E héten!

E héten!

Hétfőn. kedden, szerdán, csütörtökön, november hó 18.,
19., 20. és 21-én „HUGÓ VIKTOR CIKLUS“ IV. részben

A NYOMORULTAK

— I-ső rész (Valjean) Irány-regény 2 felvonásban. —
AZONKIVÜL A FÉNYES ELITE-MŰSOR.

ÉRTESÍTÉS!

A színházunkban nov. hó 18-án kezdődő és 4 hétig tartó „Hugó Vik-
tor Ciklus“ a kinematografia legművészebb és legtekélyesebb alkotása,
melynek keretében Hugó Viktor, a modern francia műköltészet
korszakalkotó képviselőjének halhatatlan irány-regénye „A nyomor-
ultak“ kerül előadásra oly élethű és tökéletes kivitelben, mint ahogy
azt a világhírű szerző műve megalkotásánál ragyogó fantáziájával
elképzelte. Mint rendkívüli eseményt kell megemlítenünk, hogy cse-
lekmény és események gazdagsága tekintetében oly páratlanul áll ezen
remekmű, hogy előadása csakis 4 részben lehetséges olyképpen, hogy
4 héten át folytatódóan egy-egy rész külön-külön kerül előadásra.
Kívánatos tehát, hogy mindazok, akik e szenzációs felvétel iránt ér-
deklődnek, már az I. rész (Valjean) előadásán is okvetlenül megje-
lenjenek, hogy a maga egészében és nagyszerűségében élvezhessék
egy lángelme világháditó alkotását.

Az uranus igazgatósága.

Szabó Miklós

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házban.)

Rendelésszerűen készült, kész
férfi, fiu és gyermekruha
különlegességek állandóan raktáron.

Felöltők, télikabátok.

Külön mértékszerűen
angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak
minden darabon feltüntetve.

Szép szobai növényeket, élővirágból izlésesen
összeállított csokrokat, koszorukat es friss le-
vágott virágokat jutányosan ajánl

JANATKA ALAJOS

kertészeti telepe Szoboszlai-ut 13. sz.
VIRÁGCSARNOK: Piac-utca 59. sz.